

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT

Nr. 1794 Prot

Tiranë, 13. 3. 2014

MIRATOHET

MINISTRI

LINDITA NIKOLLA

STANDARDET E SHKOLLËS SI QENDËR KOMUNITARE

Tiranë, 2014

STANDARDET E SHKOLLËS SI QENDËR KOMUNITARE, NJË SHKOLLË MIQËSORE PËR TË GJITHË

Përmbajtja

I. Shkolla qendër komunitare, një shkollë miqësore për të gjithë (SHQK).....	3
Hyrje.....	3
I.1 Çfarë është shkolla si qendër komunitare?	3
I.2 Veçoritë e shkollës si qendër komunitare.....	4
I.3 Pse ngrihen shkollat si qendra komunitare?	4
I.4 Parimet bazë që udhëheqin shkollës si qendër komunitare	5
I.5 Veprimtari të shkollës si qendër komunitare.....	5
I.6 Aktorët që përfshihen në shndërrimin e shkollave si qendra komunitare	8
I.6 Vizioni për zhvillimin e plotë të shndërrimit të shkollave si qendra komunitare	8
I.7 Karakteristika të procesit të shndërrimit të shkollave në qendra komunitare	9
I.8 Masa të ndërhyrjes për ngritjen e SHQK:.....	9
II. Standardet e shkollës si qendër komunitare.....	10
II.1 Ç'janë standardet e shkollës si qendër komunitare.....	10
II.2 Pse nevojiten standardet e shkollës si qendër komunitare.....	10
II.3 Fushat e standardeve.....	11
II.4 Standardet e shkollës si qendër komunitare.....	11
Fusha: Sigurimi i arsimit cilësor për çdo nxënës	12
Fusha: Sigurimi i mirëqenies sociale, emocionale dhe shëndetësore të nxënësve	13
Fusha: Bashkëpunimi me komunitetin	15
Fusha: Vendimmarrja e përbashkët.....	18
Fusha: Gjithëpërfshirja dhe respektimi i diversitetit.....	20
Bibliografia:	24

I. Shkolla qendër komunitare, një shkollë miqësore për të gjithë (SHQK)

Hyrje

Shkolla qendër komunitare, një shkollë miqësore për të gjithë është një qasje (lëvizje promovuese dhe zhvilluese) për ta kthyer shkollën në vendin ku ndërtohet partneriteti shkollë-familje-komunitet dhe bashkëpunohet për zhvillimin e potencialit të plotë të çdo nxënësi.

Legjislacioni ynë për arsimin, ligji për arsimin parauniversitar në Republikën e Shqipërisë, aktet nënligjore në zbatim të këtij ligji, projektstrategjia e arsimit parauniversitar 2013-2020, si dhe dokumente të tjerë mbështesin funksionimin e një shkolle të hapur për vendimmarrje të përbashkët me familjen dhe komunitetin.

Koncepti i shkollës qendër komunitare, mbështetet në Konventën për të Drejtat e Fëmijës, dhe paraqet një qasje gjithëpërfshirëse që ndërlidh të gjithë aspektet e reformës në arsim me vendosjen e fëmijës në qendër të vëmendjes në të gjitha veprimtaritë që organizohen dhe zbatohen në shkollë.

Për më shumë se dy dekada, në Shqipëri janë zhvilluar një numër iniciativash të cilat kanë përgatitur terrenin drejt krijimit të një kulture, filozofie, praktike dhe politike në mbështetje të shkollës miqësore për fëmijët e cila është gjithëpërfshirëse dhe e hapur për komunitetin.

Qasja e shkollës qendër komunitare është një dimension i rëndësishëm i reformimit të arsimit dhe përmirësimit të cilësisë së tij. Ajo krijon mundësinë e vlerësimit të punës së shkollës në lidhje me bashkëpunimin shkollë-familje-komunitet dhe mbi këtë bazë, hartimin e strategjive që mbështesin ngritjen e një modeli të shkollës komunitare, përmes bashkëpunimit me të gjithë aktorët.

Përfitimet që ofrojnë shkollat komunitare janë të shumta dhe të shumëfishta. Ato sigurojnë, gjithëpërfshirje pa dallime gjinore e të natyrave të tjera, arritje më të mira të fëmijëve dhe të rinjve, garanci për një shëndet më të fortë, pjesëmarrje aktive në vendimmarrje të nxënësve, përfshirje dhe kontribut të gjerë të familjes, hapje ndaj komunitetit dhe strukturave vendore dhe mbrojtje për fëmijët dhe të rinjtë.

I.1 Çfarë është shkolla si qendër komunitare?

Shkolla qendër komunitare (SHQK) është një nismë e përbashkët që dallon për tërësinë e marrëdhënieve që lidhin shkollën, familjen dhe komunitetin. Ajo dallon për

fokusin e saj në zhvillimin akademik të fëmijëve dhe të rinjve, angazhimin dhe kontributin qytetar, mbështetjen e familjes, shërbimet sociale me fokus sigurinë dhe shëndetin si dhe shërbimet komunitare.

SHQK është një bashkëpunim mes aktorëve në komunitet, prindërve dhe shkollës, i fokusuar në:

- mbështetjen e zhvillimit të fëmijëve dhe të rinjve,
- përmirësimin e arritjeve të tyre,
- mbështetjen e familjeve dhe,
- zhvillimin e komuniteteve.

SHQK synon zhvillimin cilësor të shkollës dhe aftësimin e fëmijëve dhe të rinjve si qytetarë të gatshëm dhe të aftë për të kontribuar në komunitetet e tyre. Sistemi arsimor Shqiptar ka nevojë për shkollat komunitare, sepse vëzhgimet e kryera dhe përvoja ka treguar që fëmijët dhe të rinjtë kanë nevojë për më shumë mundësi dhe mbështetje që të kenë sukses në studimet dhe veprimtaritë e tyre brenda dhe jashtë orarit mësimor. SHQK mbështetet në moton e të punuarit së bashku për një qëllim të përbashkët.

I.2 Veçoritë e shkollës si qendër komunitare

- SHQK konsiderohen ato institucione arsimore, të cilat i shërbejnë jo vetëm komunitetit shkollor (nxënës dhe mësues) por janë të hapura dhe në shërbim të gjithë anëtarëve të komunitetit.
- SHQK janë institucione të cilat ngrenë dhe zhvillojnë punën e tyre bazuar në nevojat e nxënësve, të familjeve dhe komunitetit;
- SHQK ofrojnë një sërë shërbimesh, pas orarit mësimor, për nxënësit, familjet dhe komunitetin;
- SHQK pranojnë prindërit si bashkëedukatorë dhe angazhojnë ata në vendimmarrje të përbashkëta;
- SHQK sigurojnë kohezionin social;
- SHQK ngrihen mbi pikat e forta të komunitetit.

I.3 Pse ngrihen shkollat si qendra komunitare?

Shkolla duket se është transformuar në një institucion të mbyllur dhe të fokusuar vetëm në një funksion, atë të mësimdhënies dhe nxënies. Sot shumëkush e sheh atë si ishull të izoluar nga komuniteti. Shndërrimi i shkollave në qendra komunitare bën që

ato të funksionojnë dhe të perceptohen si institucioni ku ndërveprohet, bashkëpunohet dhe krijohet.

Shkollat, familjet dhe komuniteti sot përballen me një sfidë të përbashkët: edukim cilësor për fëmijët e të rinjtë si dhe mundësi për t'iu përgjigjur nevojave të tyre përtej përgatitjes akademike. Fëmijët dhe të rinjtë duhet të njohin dhe të mbajnë qëndrim për çështjet dhe problematikat sociale të komunitetit. Partneriteti me aktorët e tjerë krijon mundësinë e ngritjes dhe realizimit të projekteve me tematika të përbashkëta duke mundësuar gjetjen e rrugëve për zgjidhjen e tyre dhe aftësuar nxënësit për të kontribuar për komunitetet e tyre.

Studimet dhe përvojat e suksesshme kanë treguar se kur shkollat punojnë në partneritet me aktorët e tjerë krijohen mundësitë për të tejkaluar barrierat e të nxënit duke çuar drejt suksesit. Në këtë kuptim SHQK nxisin për të synuar cilësi më të lartë.

Shkollat, familja dhe komuniteti punojnë së bashku:

- për të ndërtuar strategji të qëndrueshme për fëmijët, të rinjtë dhe familjet
- për të pasuruar dhe nxitur përmes veprimtarive formale dhe jo formale
- për të siguruar një mjedis që ofron dhe integron shërbime për shkollën, familjen dhe komunitetin.

I.4 Parimet bazë që udhëheqin shkollës si qendër komunitare

- Sigurimi i një arsimit cilësor për çdo nxënës.
- Sigurimi i mirëqenies sociale, emocionale, shëndetësore të nxënësve.
- Angazhimi dhe zhvillimi i komunitetit.
- Vendimmarrja e përbashkët.
- Respektimi i diversitetit.
- Përdorimi i burimeve të shkollës në shërbim komunitetit.

I.5 Veprimtari të shkollës si qendër komunitare

1. *Veprimtari për zhvillimin akademik të nxënësve* – Shkolla si qendër komunitare ofron programe dhe shërbime që sigurojnë mbështetje dhe zhvillim akademik për nxënësit dhe të rinjtë, duke plotësuar programin mësimor.

Ka disa rrugë për të mbështetur zhvillimin akademik të nxënësve:

- Veprimtari për përforcim të të nxënit. Këto veprimtari bëhen për të zotëruar më mirë aftësitë që nxënësi po mëson në klasën e tij siç janë konsultimet lidhur me lëndët.
- Veprimtari për pasurimin e zhvillimit akademik. Këto kurse/klube ngrihen mbi përmbajtjen e lëndës që nxënësi po zhvillon në klasën e tij dhe thellojnë dijet në një fushë të caktuar kurrikulare apo dhe fushave të tjera kurrikulare.

Shkolla ndërton kurse akademike (si kurset e shkencës, kurse plotësuese për nxënësit me vështirësi, etj), të cilat nuk i mbivendosen programeve dhe përvojave të nxënësit në orën e mësimi.

Shkolla ngre klube në mbështetje të thellimit dhe plotësimit të njohurive të tij në fusha të ndryshme apo të zhvillimit të të menduarit kritik (si klubet e debatit, klubet e leximit, klubet fjalës poetike etj).

2. *Veprimtari për zhvillimin artistik, kulturor dhe sportiv* – Shkolla si qendër komunitare mundëson që programet dhe shërbimet që ajo ofron t'i adresohen nevojave të zhvillimit fizik, mendor, emocional dhe social të nxënësve. Nxënësit gjejnë në shkollë informacionin dhe mjetet për përmbushjen e këtyre nevojave.

Veprimtari që nxisin këtë aspekt të zhvillimit të nxënësve janë:

- Veprimtaritë sportive si volejball, basketboll, futboll, aerobi, etj
- Veprimtari kulturore si teatër, muzikë, kërcim, dramë, recitim, stilim, pikturë, etj

3. *Veprimtari për angazhimin dhe pjesëmarrjen e komunitetit* – Shkolla si qendër komunitare i konsideron prindërit vullnetarët, përfaqësuesit e organizatave, përfaqësuesit e institucioneve vendore etj, si partnerë dhe burim të rëndësishëm. Ajo krijon një klimë pozitive, mirëseardhje dhe bashkëpunimi, si dhe ndërton programe për përfshirjen e prindërve.

Këto mund të jenë veprimtari që:

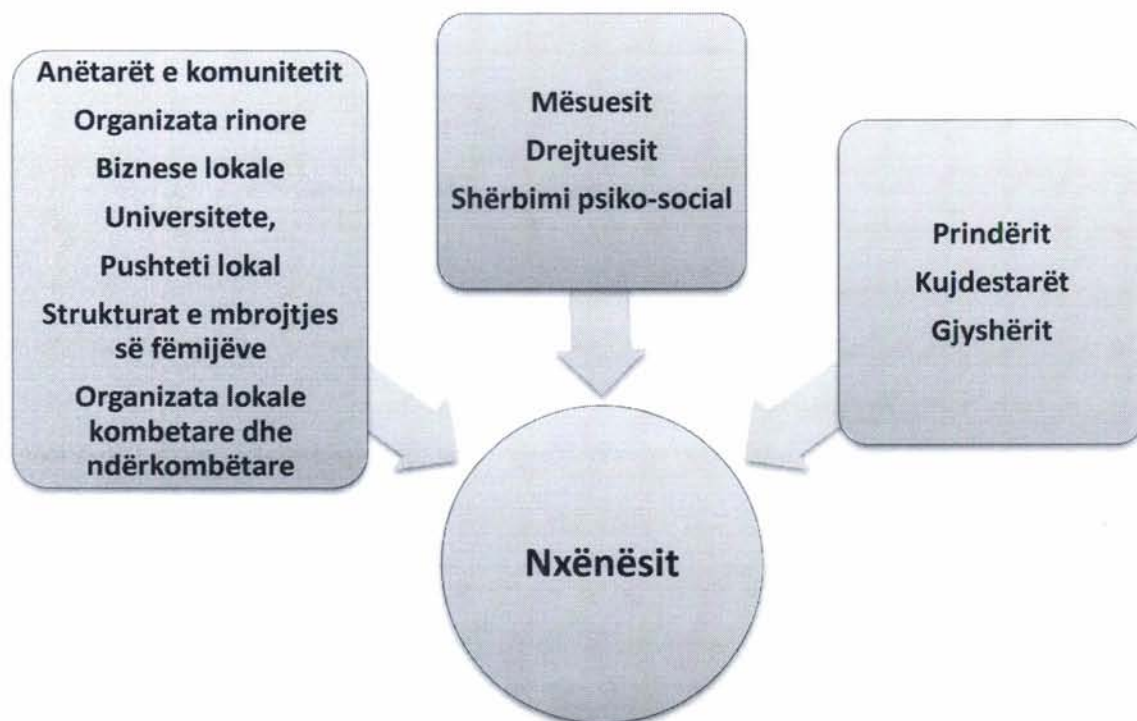
- ndihmojnë prindërit të ndjekin përparimin e fëmijës. Shkolla është tërësisht transparente para prindërve. Të tilla veprimtari janë, fletët informuese për prindërit, ditari i nxënësit, takimet periodike me mësuesit, komunikime elektronike etj.

- ndihmojnë prindërit të mbështesin fëmijët e tyre dhe shkollën si institucion, me qëllim rritjen e cilësisë së shërbimit në shkollë. Të tilla veprimtari janë përfshirja në vendimmarrje përmes marrjes pjesë në organizma të shkollës (bordi i shkollës, këshilli i prindërve, etj), pjesëmarrjes në planifikimin e veprimtarive në shkollë (plani afatmesëm dhe vjetor i shkollës, projekte të shkollës, etj), pjesëmarrja në programe për të nxënin e nxënësve apo të rriturve (kurse kompjuteri, kurse për zhvillimin e aftësive të thjeshta profesionale, programe për ndihmën që mund të japin prindërit për nxënësit që kanë vështirësi, etj).
 - plotësojnë nevojat e prindërve. Këtu përfshihen veprimtari ku prindërit shfrytëzojnë burimet që ofron shkolla (biblioteka, kompjuterët dhe interneti, mjediset dhe pajisjet sportive, etj) si dhe veprimtari ku prindërve shkolla i ofron ekspertizën e saj për të plotësuar një nevojë në një fushë të caktuar (kurse kompjuteri, gjuhë të huaj etj)
4. *Veprimtari për angazhimin e komunitetit* - Shkolla si qendër komunitare bashkëpunon ngushtë me komunitetin dhe mundëson programe, shërbime dhe mbështetje për anëtarët e komunitetit. Kjo shërben si burim për të nxënit e komunitetit dhe shfrytëzimin e burimeve të komunitetit për zhvillimin e fëmijëve, të rinjve dhe familjeve.

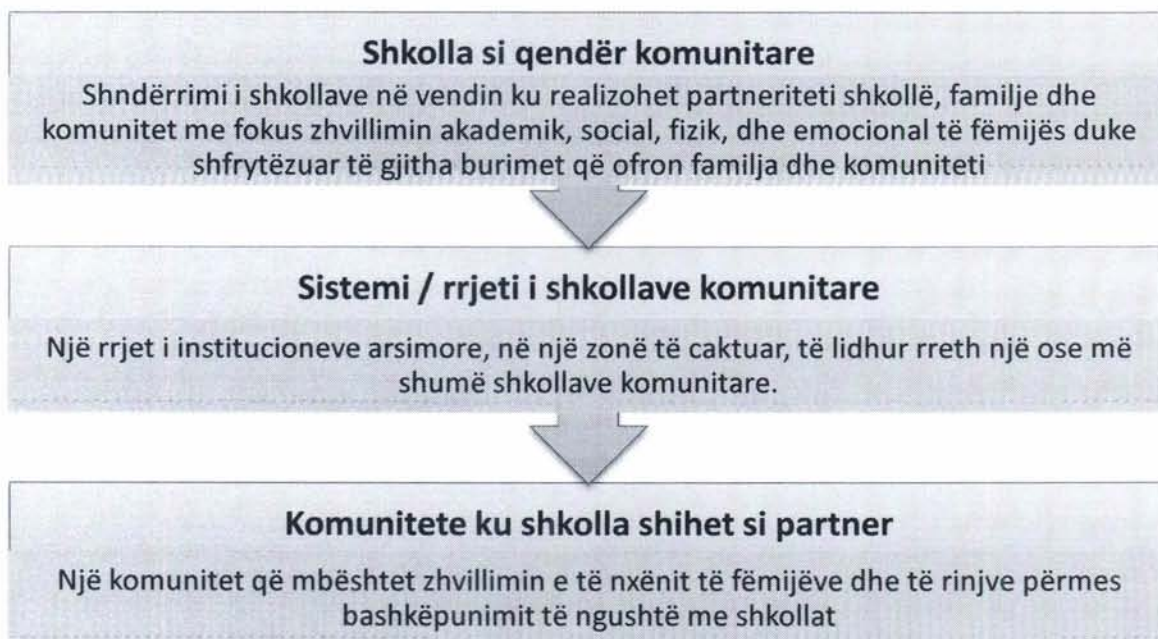
Shkolla përdor rrugë të ndryshme për të bashkëpunuar me komunitetin. Këto mund të jenë veprimtari:

- për të sjellë shërbimet dhe programet e komunitetit në shkollë. Në këtë rast shkolla vlerëson dhe shfrytëzon asetet e komunitetit si organizata dhe institucione, qendra të shëndetit fizik e mendor, institucione të arit dhe kulturës, biznese, etj.
- që fokusohen në projekte të përbashkëta që ndihmojnë shkollën dhe shërbimin komunitar.
- për të plotësuar nevojat e komunitetit. Këtu përfshihen veprimtari ku si prindërit, pjesëtarë të tjerë të komunitetit shfrytëzojnë burimet që ofron shkolla.

1.6 Aktorët që përfshihen në shndërrimin e shkollave si qendra komunitare

1.6 Vizioni për zhvillimin e plotë të shndërrimit të shkollave si qendra komunitare

I.7 Karakteristika të procesit të shndërrimit të shkollave në qendra komunitare

- Dy shkolla si qendra komunitare nuk mund të jenë identike. Secila prej shkollave krijon profilin e saj në bazë të nevojave të identifikuar dhe burimeve të vlefshme në shkollë apo komunitet.
- Procesi i shndërrimit të shkollës në qendër komunitare është zhvillues. Aktorët që bashkëpunojnë zbulojnë gradualisht mundësitë që disponohen dhe rrisin përfitimet për nxënësit, familjet dhe komunitetin.
- Në shkollën si qendër komunitare mundësohet përfshirja e vazhdueshme dhe e përhershme e aktorëve. Nxitja e reflektimeve të vazhdueshme nga ata, do të ndihmojë në rritjen dhe përmirësimin e arritjeve të nxënësve dhe të shkollës.

I.8 Masa të ndërhyrjes për ngritjen e SHQK:

- Ndërgjegjësim i gjithë aktorëve mbi qasjen e shkollës si qendër komunitare përmes bisedave, tryezave, debateve të hapura, botimeve, etj.
- Përmirësimi i infrastrukturës shkollore për të mundësuar ofrimin e shërbimeve të larmishme.

- Vënia në dispozicion të shkollave e materialeve të domosdoshme për të mundësuar veprimtari të ndryshme të tematikave passhkollore.
- Ngritja e kapaciteteve të drejtuesve të shkollave, mësuesve, prindërve dhe përfaqësuesve në komunitet për bashkëpunim të efektshëm në veprimtarinë e shkollë.
- Fuqizimi i strukturave të shkollës, si bordi i shkollës, qeveria e nxënësve, këshillat e mësuesve etj, ku kanë rol aktiv prindërit dhe komuniteti.
- Hartimi dhe zbatimi i programe që mbështesin shkollat në eliminimin e fenomeneve si braktisja shkollore, dhuna në shkolla, zgjidhja e konflikteve, të drejtat e njeriut etj.
- Shkëmbimi i përvojave pozitive me institucione shkollore përtej vendit tonë.

II. Standardet e shkollës si qendër komunitare

II.1 Ç'janë standardet e shkollës si qendër komunitare

Standardet e shkollës si qendër komunitare janë një përmbledhje e karakteristikave më themelore që duhet të ketë një shkollë për të përmbushur misionin e saj si vendi ku ndërtohet partneriteti shkollë-familje-komunitet dhe bashkëpunohet për zhvillimin e potencialit të plotë të çdo nxënësi, të shprehura nëpërmjet treguesve përkatës, për të cilat është siguruar një miratim dhe rënie dakord në shkallë të gjerë nga komuniteti edukativ dhe nga institucionet shtetërore.

Standardet paraqiten të ndara në disa grupime (fusha) dhe shprehen nëpërmjet treguesve të detajuar, që, nga ana e tyre, provojnë përmbushjen e standardeve nga shkolla. Standardet e paraqitura janë standarde bazë, në kuptimin që ato duhet t'i përmbushë secila shkollë për tu quajtur si shkollë komunitare.

II.2 Pse nevojiten standardet e shkollës si qendër komunitare

Qëllimi kryesor i hartimit të këtyre standardeve është të ndihmojnë në përmirësimin e mësimdhënies dhe të nxënies, si dhe në tërë procesin e edukimit të nxënësve nëpërmjet partneritetit shkollë-familje-komunitet.

- Standardet përshkruajnë karakteristikat themelore të një shkolle si qendër komunitare në mënyrën më të përmbledhur dhe më të përdorshme, sesa të gjithë dokumentet e tjera, ndaj krijojnë lehtësi për shkolla dhe menaxhuesit e tyre.
- Standardet përbëjnë një marrëveshje të pranuar nga të gjithë dhe, si të tilla, janë më të besueshme se përshtypjet dhe konsideratat qofshin individuale apo në grup. Gjithashtu, standardet shërbejnë si argumente për shumë programe të zhvillimit që shkojnë në dobi të zhvillimit të shkollës.
- Standardet vijnë si rezultat i kërkimeve dhe i përvojave shumëvjeçare, ndaj dhe janë me më shumë vlera sesa punimet individuale brenda fushës së arsimit.
- Shkolla, duke u mbështetur te standardet, mund të bëjë vetë një vlerësim të punës së saj, për të konfirmuar nivelin ku ndodhet dhe përmirësimet që duhet të bëjë.

Përdoruesi i parë dhe më kryesor i standardeve është **shkolla**.

Standardet i vijnë në ndihmë shkollës:

- Të ndërmarrë veprimtari për identifikimin e nevojave dhe përcaktimin e prioriteteve, për të mbështetur të nxënit e nxënësve dhe përmirësuar arritjet e tyre.
- Të identifikojë pikat e forta dhe të dobëta, të cilat sigurojnë informacionin e nevojshëm për planifikimet strategjike.
- Të përcaktojë fokusin e punës me partnerët dhe aktorët e tjerë.
- Të sigurojë feedback të vazhdueshëm nga nxënësit dhe familjet për të ndërtuar marrëdhënie të fuqishme me ta.
- Të vlerësojë dhe rishikojë cilësinë e marrëdhënieve me komunitetin.

II.3 Fushat e standardeve

1. Sigurimi i arsimit cilësor për çdo nxënës
2. Sigurimi i mirëqenies sociale, emocionale, shëndetësore të nxënësve
3. Angazhimi dhe zhvillimi i komunitetit
4. Vendimmarrja e përbashkët
5. Gjithëpërfshirja dhe respektimi i diversitetit

II.4 Standardet e shkollës si qendër komunitare

FUSHA : SIGURIMI I ARSIMIT CILËSOR PËR ÇDO NXËNËS

Shkolla, familja dhe komuniteti bashkëpunojnë për të mbështetur, pasuruar dhe nxitur të nxëniet e fëmijëve dhe të rinjve, përmes veprimtarive formale dhe joformale, brenda dhe jashtë shkolle. Shkolla integron programe dhe shërbime që mbështesin zhvillimin akademik të nxënësve dhe plotësojnë nevojat dhe interesat e tyre.

Standardi 1: Përbushja e nevojave dhe interesave të nxënësve

Treguesit:

- Shkolla nxit veprimin dhe pjesëmarrjen e nxënësve për çështje që lidhen me suksesin e tyre në shkollë e jashtë saj.
- Nxënësit dhe prindërit marrin pjesë në procesin e planifikimit dhe zhvillimit të kurrikulës në shkollë.
- Prindërit bashkëpunojnë me stafin e shkollës për të njohur stilet e të nxëniet të nxënësve.
- Shkolla, në bashkëpunim me prindërit identifikojnë treguesit kryesorë që masin progresin e nxënësve.
- Shkolla angazhon mësues, prindër dhe partnerë të komunitetit për zhvillimin e programeve që mbështesin dhe pasurojnë zhvillimin akademik dhe joakademik të nxënësve.
- Shkolla siguron zhvillimin e rrugëve të komunikimit prindër-mësues për plotësimin e nevojave akademike dhe individuale të nxënësve.
- Shkolla bashkëpunon me prindërit për të siguruar që të gjithë nxënësit të kenë akses të barabartë ndaj programeve të përforcimit, të këshillimit, dhe llojeve të tjera të mbështetjes që përmirësojnë të nxëniet e tyre.
- Shkolla zhvillon veprimtari me nxënësit, prindërit dhe partnerë të komunitetit për çështje të tilla, si kurrikula e individualizuar, kurrikula në bazë shkolle, planifikimi i karrierës, etj.
- Shkolla zhvillon programe të veçanta për nxënësit e talentuar dhe nxënësit me vështirësi në të nxënë.
- Shkolla zhvillon klasa pas mësimin bazuar në nevojat e nxënësve, të ndërthurura me prirjet dhe talentin e tyre.

Standardi 2: Monitorimi dhe vlerësimi i performancës së shkollës

Treguesit:

- Shkolla siguron dokumentimin dhe raportimin e veprimtarive, proceseve dhe rezultateve të arritjeve të nxënësve dhe shkollës në përgjithësi përmes kartës së performancës së shkollës.
- Komuniteti i shkollës analizon të dhënat dhe rishikon rezultatet për zhvillimin e strategjive që ndikojnë në përmirësimin e tyre.
- Prindërit informohen nga shkolla në mënyrë të vazhdueshme rreth arritjeve të nxënësve.

Standardi 3: Cilësia e mësimdhënies

Treguesit:

- Mësuesit përdorin strategji të ndryshme të mësimdhënies që nxisin suksesin e nxënësve.
- Mësuesit bashkëpunojnë me drejtuesit, prindërit, dhe anëtarë të tjerë të komunitetit për të krijuar një mjedis të hapur mësimdhënieje.
- Mësuesit përdorin metodologjitë ndërvepruese me nxënësit në qendër të cilat nxisin kuriozitetin dhe interesat e nxënësve.
- Mësuesit, në bashkëpunim me prindërit ndihmojnë nxënësit të ndjekin stile të ndryshme të të nxënësve për të patur sukses.
- Mësuesit nxitin motivimin e brendshëm të nxënësit, që ai të marrë përgjegjësi për të nxënësve të tij.
- Drejtuesit e shkollave angazhojnë prindërit dhe partnerë të komunitetit për planifikimin e veprimtarive që përmbushin nevojat dhe interesat e nxënësve.
- Stafi i shkollës ndjek trajnime dhe programe që mundësojnë zhvillimin profesional të tyre, me synim përmirësimin e arritjeve të nxënësve.

FUSHA: SIGURIMI I MIRËQENIES SOCIALE, EMOCIONALE DHE SHËNDETËSORE TË NXËNËSVE

Shkolla, bashkëpunon me prindërit dhe partnerë të tjerë të komunitetit për të njohur, adresuar dhe përmbushur nevojat fizike, emocionale dhe sociale të nxënësve dhe për të garantuar zhvillimin e tyre të shëndetshëm. Ato, së bashku, ofrojnë programe (që përfshijnë veprimtari fizike, e sportive, programe për të ushqyerin e shëndetshëm, veprimtari kulturore etj.) të cilat kontribuojnë në përmirësimin e arritjeve të nxënësve dhe të klimës në shkollë.

Standardi 1: Mbështetja e zhvillimit social, emocional dhe shëndetësor të nxënësve

Treguesit:

- Të gjithë partnerët në shkollë bashkëpunojnë për zhvillimin e përvojave që ndihmojnë fëmijët dhe të rinjtë në zhvillimin e konceptit për veten, në ndërtimin e marrëdhënieve personale dhe ndërpersonale.
- Të gjithë partnerët në shkollë bashkëpunojnë për zhvillimin e përvojave që ndihmojnë fëmijët dhe të rinjtë në zhvillimin e stileve të jetës së shëndetshme.
- Shkolla në bashkëpunim me nxënësit, prindërit dhe anëtarët e tjerë të komunitetit, siguron zhvillimin e veprimtarive artistike, kulturore dhe sportive që përmbushin nevojat dhe interesat e nxënësve brenda dhe jashtë procesit mësimor.
- Shkolla planifikon një sërë shërbimesh që i adresohen parandalimit, ndërhyrjeve dhe trajtimit të nevojave, të bazuara në fokus grupet.
- Njësia e shërbimit psiko-social ofron aktivitete për përmirësimin e mirëqenies psiko-sociale të nxënësve si këshillim individual, në grup, vlerësim psikologjik, referim pranë shërbimeve, aktivitete psikosociale me nxënësit, etj.
- Psikologët zhvillojnë rregullisht dhe rishikojnë planet e ndërhyrjeve për nxënësit etj.
- Psikologu i shkollës vlerëson treguesit e shëndetit mendor dhe fizik për të përcaktuar programet e shëndetit mendor dhe fizik të cilat duhet të jenë në fokus.
- Psikologu i shkollës vlerëson burimet e vlefshme në komunitet që lidhen me shëndetin dhe përcakton rrugët për përdorimin e tyre për përmbushjen e nevojave të nxënësve.
- Shkolla bashkëpunon me shërbimet shëndetësore për të organizuar kontrole të rregullta nga punonjës shëndetësorë për kujdesin oral, shëndetin e përgjithshëm etj.
- Shkolla angazhon mësues, prindër dhe partnerë të komunitetit për takime, konsultime e diskutime në lidhje me çështjet e shëndetit.

Standardi 2: Mbrojtja dhe mekanizmat e referimit

Treguesit:

- Shkolla, në bashkëpunim me organizmat e saj (qeveria e nxënësve, këshilli i prindërve, bordi i shkollës) zhvillon programe për informimin e prindërve, anëtarë të tjerë të komunitetit për të drejtat e fëmijëve dhe të rinjve dhe respektimin e këtyre të drejtave.
- Të gjithë partnerët në shkollë sensibilizojnë fëmijët dhe të rinjtë për respektimin e të drejtave të tyre dhe adresimin e rasteve të shkeljes apo dhunimit të tyre.

- Shkolla bashkëpunon me prindërit dhe partnerë të tjerë për hartimin dhe zbatimin e politikave që mbështesin disiplinën pozitive në shkollë.
- Shkolla ka një politikë për mbrojtjen e fëmijëve, e cila është e afishuar në ambientet e shkollës
- Shkolla zhvillon trajnime me grupe të ndryshëm të interesit (mësues, prindër, nxënës, etj) për strategji dhe ndërhyrje për të parandaluar dhe trajtuar raste të dhunës, të konflikteve, të ngacmimeve dhe abuzimeve.
- Shkolla zhvillon mekanizma për raportimin e incidenteve të ndryshme.
- Ajo bashkëpunon me Njësitë e Mbrojtjes së Fëmijëve dhe organizata që punojnë në këtë drejtim për adresimin dhe trajtimin e rasteve të ndryshme.
- Shkolla siguron mbikëqyrje nga të rriturit gjatë periudhave të pushimit apo gjatë zhvillimit të veprimtarive brenda dhe pas orarit shkollor.
- Psikologu i shkollës ofron këshillim për fëmijët, prindërit dhe pjesëtarë të tjerë të komunitetit për raste shqetësuese dhe problematika të ndryshme të jetës në shkollë e jashtë saj.
- Psikologu i shkollës, në bashkëpunim me mësuesit dhe prindërit, harton programe që adresojnë nevoja të veçanta të nxënësve.

Standardi 3: Mjedis fizik i shkollës

Treguesit:

- Shkolla ofron mjedise të sigurta të nxëni, të cilat garantojnë mirëqënien fizike, emocionale dhe sociale të nxënësve.
- Shkolla, me ndihmën e prindërve dhe kontributorëve të tjerë të komunitetit, siguron mjedise të shëndetshme me kushte higjeno-sanitare, kuti të ndihmës së shpejtë etj.
- Hapësirat fizike në shkollë u shërbejnë grupmoshave të ndryshme dhe nxënësve me nevoja të veçanta.
- Shkolla ofron hapësira të cilat mundësojnë zhvillimin e veprimtarive sportive, kulturore dhe artistike.
- Shkolla bashkëpunon me komunitetin për të ofruar një mjedis të gjelbër në shkollë dhe përreth saj.

FUSHA : ANGAZHIMI DHE ZHVILLIMI I KOMUNITETIT

Shkolla ofron shërbime që shërbejnë për zhvillimin e komunitetit, dhe komuniteti është pjesë përbërëse e aktiviteteve që organizon shkollë. Në këtë mënyrë nuk përfton vetëm komuniteti nga shkolla por dhe shkolla bashkëpunon me komunitetin për rritjen

dhe përmirësimin e rezultateve për nxënësit. Prania e prindërve në shkollë dhe njohja me nevojat e nxënësve do të thotë më pak stres për familjarët dhe rezultate më të larta për nxënësit.

Standardi 1: Prania e prindërve në shkollë

Treguesit:

- Prindërit janë pjesë e zhvillimit të jetës së nxënësve në shkollë.
- Prindërit marrin iniciativa për zhvillimin e veprimtarive të lira mësimore.
- Komuniteti jep ide për planet që ndikojnë në rritjen e performancës së nxënësve.
- Ata marrin pjese nëpërmjet punëve vullnetare në shkollë, ose në raste të veçanta mundësojnë fonde për zhvillimin e shkollës.
- Prindërit mund të mblidhen në shkollë nëse kanë nevojë për të diskutuar për të përmirësuar kushtet e shkollës apo për të përmirësuar marrëdhëniet mësues-nxënës-prindër.
- Prindërit ofrojnë shërbime në fushat që ata njohin ose punojnë: mjekësi, sport, arte etj.
- Prindërit janë të gatshëm të ndihmojnë në raste të problemeve dhe vështirësive të veçanta të çdo nxënësi.
- Prindërit bashkëpunojnë me shkollën për të hartuar një program formal për vullnetarizmin.

Standardi 2: Shkolla ofron zhvillim për komunitetin

Treguesit:

- Shkolla ofron kurse që e ndihmojnë komunitetin të zhvillohet në mënyrë të vazhdueshme.
- Shkolla ofron shërbime psikologjike, sociale, ligjore në rast nevojë të komunitetit.
- Shkolla përgatit komunitetin për strategjitë e ndërhyrjeve në rastin e emergjencave natyrore.
- Shkolla ndërgjegjëson komunitetin për rëndësinë e respektimit të diversitetit.
- Shkolla organizon aktivitete që kanë si qëllim forcimin e marrëdhënieve: komunitet-nxënës-mësues.
- Shkolla vendos në shërbim të komunitetit pajisjet e TIK-ut.
- Shkolla mundëson siguri të lartë të ambientit shkollor gjatë kohës së fluksit.
- Shkolla në bashkëpunim edhe me sektorët e shëndetit publik ofron kurse për këshillim familjar.

- Shkolla bashkëpunon me organizatat jo fitimprurëse për të ofruar kurse që i vijnë në ndihmë zhvillimit të kompetencave kyçe të komunitetit (kurse leximi dhe shkrimi, kurse profesionale, etj...).
- Shkolla ka një program ku secili prind mund të ofroj diçka në mënyrë vullnetare për realizimin e aktiviteteve.

Standardi 3: Krijimi i kushteve që mundësojnë zhvillim të përbashkët

Treguesit:

- Shkolla merr masa për ndarjen e detyrave për menaxhimin e aktiviteteve që ndodhin në shkollën si qendër komunitare.
- Shkolla merr masa për vlerësimin dhe monitorimin në mënyrë të vazhdueshme të situatës, për të parë funksionimin, rezultatet dhe impaktin e aktiviteteve.
- Aktivitet hartohen duke u bazuar në objektiva të matshëm dhe të realizueshëm nga ekipi i shkollës dhe komuniteti.
- Shkolla ofron zhvillim të vazhdueshëm profesional për personelin e saj.
- Shkolla ofron një numër të caktuar aktiviteteve që i përgjigjen nevojave më të përgjithshme të nxënësve dhe komunitetit.
- Biblioteka e shkollës është e hapur ndaj komunitetit, dhe ofron literaturë në shërbim të tij.
- Shoqata dhe organizata jo fitimprurëse ndihmojnë në krijimin e kushteve të përshtatshme për kthimin e shkollës si qendër komunitare.
- Shkolla realizon vendosjen e një zyre për këshillim psikologjik dhe social në shkollë.
- Shkolla u jep informacionin prindërve në gjuhën e tyre, dhe secili prind ndihet i lirshëm të flasë në gjuhën e tij.

Standardi 4: Financimi i kurseve që ofrohen për komunitetin dhe nga komuniteti

Treguesit:

- Shkolla bashkëpunon me prindërit për të gjetur mënyra financimi për kurset jashtë shkollore.
- Shkolla bashkëpunon me prindërit për të ofruar kurse jashtë kurrikulare pa kosto.
- Shkolla bashkëpunon me agjencitë/organizatat/bizneset për tu mundësuar pjesëmarrësve të komuniteti dhe nxënësve kurse sipas nevojave
- Shkolla krijon mekanizma për një komunikim të vazhdueshëm me agjencitë/organizatat/bizneset për të pasur një koordinim të suksesshëm.
- Shkolla mbështet talentet e reja.

Standardi 5: Prindërit janë të përfshirë në planifikimin, zbatimin, menaxhimin, vlerësimin dhe aprovimin e programit në oraret jashtë shkollore.

Treguesit:

- Ekzistojnë mënyra që ndikojnë në përfshirjen e prindërve për të dhënë mendime rreth politikës së shkollës, kurrikulës së aktiviteteve shkollore dhe procedurave për mbarëvajtjen e nxënësve.
- Ekzistojnë shumë mundësi për të komunikuar me prindërit në çdo kohë.
- Prindërit dhe komuniteti ndjehen të mirëseardhur dhe të respektuar në shkollë.
- Pritshmëritë për pjesëmarrjen e prindërve në aktiviteteve janë të formuluar qartë dhe u janë komunikuar prindërve.

FUSHA: VENDIMMARRJA E PËRBASHKËT

Prindërit, komuniteti dhe stafi i shkollës janë partnerë të rëndësishëm dhe të barabartë në vendimmarrjet që ndikojnë në cilësinë e shkollës dhe arritjet e nxënësve. Ata së bashku mund të informojnë, ndikojnë dhe krijojnë politika, praktika dhe programe në dobi të suksesit të nxënësve.

Standardi 1: Planifikimi strategjik i institucionit arsimor

Treguesit:

- Shkolla angazhon edhe prindërit dhe komunitetin në hartimin e planit strategjik afatmesëm dhe planin vjetor të institucionit.
- Vizioni i shkollës përcaktohet bashkë me komunitetin e shkollës. Ai përmbledh aspiratën dhe besimin e anëtarëve të komunitetit.
- Vizioni dhe qëllimet e vëna në planin afatmesëm dhe atë vjetor marrin parasysh nevojat e gjithë komunitetit.
- Planifikimi strategjik vlerësohet vazhdimisht nga institucioni në bashkëpunim me komunitetin.
- Planet e shkollës bëhen publike në çdo kohë për të gjithë përfaqësuesit e komunitetit që janë të interesuar.

Standardi 2: Drejtimi i institucionit arsimor

Treguesit:

- Drejtuesit e shkollës inkurajojnë dhe mbështesin pjesëmarrësit e komunitetit në përfshirjen në vendimmarrje dhe veprimtari të shkollës.

- Drejtuesit kanë një plan të përfshirjes së prindërve dhe komunitetit në veprimtarinë e shkollës.
- Drejtuesit kanë evidencë të nismave të reja dhe inovative të dala nga nxënësit dhe komuniteti.
- Drejtuesit monitorojnë që angazhimi i komunitetit përmbush standardet e vëna.
- Drejtuesit dokumentojnë angazhimin e prindërve dhe komunitetit në vendimmarrje.
- Drejtuesit aplikojnë procedura të qarta për të mundësuar përfshirjen e komunitetit në vendimmarrje.
- Drejtuesit aplikojnë procedura për të zbuluar mundësitë e komunitetit për të ofruar ndihmë për shkollën.
- Drejtuesit organizojnë shpërndarjen e informacionit në dispozicion të anëtarëve të komunitetit me të dhëna të mjaftueshme për cilësinë e shërbimit të institucionit arsimor.

Standardi 3: Organizmat e institucionit arsimor

Treguesit:

- Shkolla krijon mundësinë që në bordin e institucionit, këshillin e prindërve dhe organizma të tjerë, ku ka përfaqësues të komunitetit, të zgjidhen përfaqësues nga nivele të ndryshme social-ekonomike të komunitetit.
- Shkolla organizon diskutimin e planeve strategjike me këshillin e mësuesve, këshillin e prindërve, me bordin e institucionit, me qeverinë e nxënësve dhe me përfaqësues të tjerë të komunitetit të shkollës.
- Bordi i institucionit miraton planin afatmesëm dhe vjetor të institucionit.
- Bordi i institucionit miraton planin e shpenzimeve të institucionit arsimor për fondet të cilat sigurohen nga institucioni.
- Bordi i institucionit dhe këshilli i prindërve të institucionit angazhohen në hartimin dhe shqyrtimin e raportit vjetor të institucionit arsimor.
- Bordi i institucionit, këshilli i prindërve dhe qeveria e nxënësve bashkëpunojnë dhe bashkërendojnë veprimtaritë për përmirësimin e cilësisë së shërbimit të institucionit arsimor.
- Bordi i institucionit, këshilli i prindërve dhe përfaqësues të njësisë bazë të qeverisjes vendore angazhohen në procesin e përzgjedhjes së drejtorit të institucionit dhe mësuesve.
- Bordi i institucionit, këshilli i prindërve dhe përfaqësues të njësisë bazë të qeverisjes vendore informohen dhe trajnohen për përfshirjen efektive në procesin e përzgjedhjes së drejtorit të institucionit dhe mësuesve.

Standardi 4: Zëri i komunitetit në vendimmarrjen e përbashkët

Treguesit:

- Shkolla zbaton politikat e vendosura për të siguruar që gjithë prindërit dhe familjarët të kenë një zë të barabartë me vendimmarrjet kryesore që ndikojnë tek nxënësit.
- Shkolla siguron dialog me familjet dhe komunitetin për të mbledhur idetë dhe sugjerimet e tyre.
- Shkolla informon familjet dhe komunitetin për çështjet që duhen ndryshuar dhe i jep mundësi të reagojnë.
- Prindërit dhe komuniteti trajnohen për të zotëruar aftësi të menaxhimit dhe diskutimit të ideve për përmirësimin e cilësisë së shkollës.
- Shkolla ndihmon prindërit dhe komunitetin të njohin politikën e menaxhimit të institucionit që ndikon në zhvillimin dhe arritjet e nxënësve.
- Prindërit dhe komuniteti iniciojnë dhe organizojnë fushatat sensibilizuese në dobi të veprimtarive që ndërmerren shkolla.
- Prindërit dhe familjet advokojnë për të mobilizuar të gjithë aktorët për të mbështetur veprimtaritë që ndikojnë në zhvillimin dhe arritjet e nxënësve.
- Prindërit dhe drejtuesit e shkollës organizojnë takime me aktorët lokalë për të diskutuar ide dhe probleme të shkollës dhe komunitetit.

FUSHA : GJITHËPËRFSHIRJA DHE RESPEKTIMI I DIVERSITETIT

Shkolla u siguron të gjithë fëmijëve të drejtën themelore për arsim dhe mundësi të barabarta pa dallim të origjinës, identitetit kulturor, gjuhës, aftësive, apo rrethanave ekonomike, respektim të vlerave e shoqërisë, të bashkëjetesës në shoqëri, si dhe të qenit qytetar aktiv në botën e ndërvarur.

Standardi 1: Respektimi i të drejtave të fëmijëve

Treguesit:

- Shkolla ka materiale informuese për të drejtat e fëmijëve.
- Të drejtat e fëmijëve mësohen në çdo nivel shkollimi.
- Ekzistojnë klube shkollore me aktivitete jashtëshkollore ku kanë mundësinë të përfshihen të gjithë fëmijët.
- Shkolla krijon mundësi që mendimet e fëmijëve të dëgjohen dhe të merren parasysh.

- Shkolla krijon mundësinë që nxënësit të aftësohen për zgjidhjen e konflikteve në rrugë paqësore.
- Shkolla krijon dhe përmirëson mekanizmat që sigurojnë se të gjithë fëmijët trajtohen në mënyrë të drejtë, të barabartë, me dinjitet dhe respekt.
- Shkolla ka rregulla të sjelljes në shkollë, të cilat nuk diskriminojnë fëmijët dhe nuk lejojnë diskriminimin e tyre.
- Personeli arsimor (drejtuesi, mësuesi, psikologu, punonjësi social) në shkollë është trajnuar të respektojë dallimet e cilësdo natyrë dhe të reagojë ndaj çfarëdo diskriminimi të nxënësve dhe personelit të shkollës dhe në këtë mënyrë të kontribuojë në krijimin e perceptimeve të drejta të nxënësit.

Standardi 2: Mundësi të barabarta për t'u regjistruar në shkollë, për ta ndjekur dhe përfunduar atë.

Treguesit:

- Shkolla bashkëpunon me zyrën e regjistrimit civil dhe qendrën shëndetësore dhe merr prej tyre listën e të gjithë fëmijëve të moshës shkollore të zonës (sipas udhëzimeve/DN-ve në fuqi e marrëveshjes 4-ministore).
- Shkolla ka formuar komisionin në nivel shkolle për vlerësim dhe regjistrim të fëmijëve, siguron formularët për vlerësim dhe regjistrim të fëmijëve në shkollë dhe i përmbahet asaj.
- Shkolla ka përgatitur bazën e të dhënave me evidenca të nxënësve të regjistruar dhe të dhëna të tjera për nxënësit dhe shkollën.
- Shkolla ka ekipin funksional për parandalim dhe reagim ndaj braktisjes dhe mosregjistrimit.
- Shkolla ka marrëveshje të bashkëpunimit dhe bashkëpunon me organizata dhe institucione që ndihmojnë sigurimin e gjithëpërfshirjes në shkollë.
- Shkolla merr masa për trajnimin e stafit për problemet e gjithëpërfshirjes dhe respektimit të diversitetit.
- Shkolla ka procedura për identifikimin dhe analizën e shkaqeve për përsëritjen e vitit shkollor dhe ndërmerr masa me kohë për zvogëlimin e numrit të nxënësve që përsërisin klasën.
- Mësuesit dhe nxënësit identifikojnë nxënësit e rrezikuar për largim nga mësimi dhe shkolla për shkak të ndikimit të faktorëve të ndryshëm.
- Shkolla informon nxënësit për mundësitë e shkollimit të mëtejshëm, edukimin në karrierë, etj.

Standardi 3: Përshtatja me nevojat e zhvillimit të fëmijës

Treguesit:

- Mjedisi i shkollës dhe hapësirat fizike u shërbejnë fëmijëve të grupmoshave të ndryshme.
- Veprimtaritë organizohen në mënyrë që t'i përshtaten fazave të zhvillimit të fëmijëve.

Standardi 4: Mjedisi pa pengesa

Treguesit:

- Shkolla siguron që mjetet mësimore janë të arritshme dhe të përdorshme nga të gjithë, pavarësisht moshës, gjinisë dhe nevojave të veçanta.
- Mjedisi nxit integrimin e të gjithë nxënësve pavarësisht nga grupi të cilit i përket (gjinia, aftësi e kufizuar, etnia, feja etj.) në të njëjtin mjedis të nxëni dhe mësimdhënieje.
- Gjatë planifikimit të mjedisit të shkollës janë bërë përshtatje të veçanta në mjedis për nxënësit me nevoja të veçanta.
- Të gjithë nxënësit, stafi dhe vizitorët kanë mundësi të përdorin mjetet sanitare.
- Mësuesit e përshtatin mjedisin e punës dhe aktivitetet e të mësuarit, në mënyrë që fëmijët me përkatësi të ndryshme kulturore, me nevoja të ndryshme në arsim dhe të niveleve të ndryshme shoqërore të jenë pjesëmarrës të barabartë.

Standardi 5: Infrastruktura e disponueshme për personat me aftësi të kufizuar

Treguesit:

- Të gjitha rrugët e kalimit dhe dyert kanë një minimum prej 90 cm gjerësi që të mundësojnë kalimin e një karroce të personit me aftësi të kufizuar fizike.
- Sipërfaqet e dyshemesë janë të forta, të qëndrueshme, të rezistueshme ndaj rrëshqitjes dhe të sheshta.
- Në shkollë ka rampa për personat me aftësi të kufizuara.
- Shkolla zotëron të paktën një karrige personi me aftësi të kufizuar.
- Shkolla ka tualete të përdorshme për personat me aftësi të kufizuara. Përdoruesit e karrigeve me rrota kanë mundësi të afrohen, të hyjnë, të lëvizin dhe të përdorin mjetet sanitare brenda ambienteve të shkollës.
- Klasat kanë hapësirë të mjaftueshme për të lejuar lëvizjen e nxënësve me aftësi të kufizuar.

Standardi 5: Infrastruktura duhet të jetë e disponueshme nga të dy gjinitë

Treguesit:

- Sigurimi shërbim të shpejtë, mund të marrin pjesë lirisht në sporte dhe lojëra.

Standardi 6: Qeverisja e shkollës

Treguesit:

- Programi shkollor paraqet strategji për të mundësuar pjesëmarrjen si të djemve ashtu edhe të vajzave në Qeverinë e Nxënësve gjithashtu dhe te burrave dhe të grave në Bordet e shkollave.
- Programi shkollor siguron strategji për të mundësuar pjesëmarrjen e fëmijëve me nevoja të veçanta dhe te pakicave etnike në Qeverinë e Nxënësve.

Standardi 7: Veprimtaritë mësimore

Treguesit:

- Gjatë zbatimit të programit shkollor përdoren praktika, modele, veprimtari që sigurojnë përzierjen e grupeve pa dallim të origjinës, identitetit kulturor, gjuhës, aftësive, apo rrethanave ekonomike.
- Programi shkollor përmban njohuri dhe aftësi për të identifikuar dhe eliminuar paragjykimet në shkollë.
- Programi shkollor mundëson që nxënësit të shprehin pikëpamjet e tyre mbi politikat e shkollës për gjithëpërfshirjen dhe respektimin e diversitetit.
- Kurrikula ofron përmbajtje dhe modele të respektimit të kulturave, traditave, besimeve, gjuhëve të ndryshme etj.
- Mësuesit u ofrojnë nxënësve materiale didaktike që pasqyrojnë në mënyrë të drejtë diversitetet kulturore dhe rëndësinë e diversiteteve në shoqëri.

Bibliografia:

- Standardet e shkollës miqësore për fëmijët në Shqipëri: UNICEF, 2011
- Standardet për shkollat mike për fëmijë (Drafti I): Prishtinë, 2012
- Coalition for Community Schools: <http://www.communityschools.org>
- PTA National standards for family-school partnerships: an implementation guide, 2009, USA.
- Përfshirja e prindërve në jetën e shkollës: rekomandime për një partneritet të suksesshëm shkollë-familje-komunitet: Fondacioni Shoqëria e hapur për Shqipërinë, 2011.
- Community school transformation: A guide for schools, districts, parents and community members.
- Schools as centers of community: A citizens' guide for planning and design. Washington, D.C., 2000.
- Notre vision de l'école communautaire: Cadre de référence, Commission scolaire de Montréal, 2007
- National Framework for before and after school activities in basic education 2011: Finnish Board of education.
- National Center for Family and Community Connections with Schools: <http://www.sedl.org/connections>
- National Coalition for Parent Involvement in Education (NCPIE): <http://www.ncpie.org>
- Communities in Schools: <http://www.cisnet.org>
- Keeping Schools Open as Community Learning Centers: Extending Learning in a Safe, Drug-Free Environment Before and After School:
<http://www.ed.gov/pubs/LearnCenters/>
- Safe and Smart: Making the After-School Hours Work for Kids
<http://www.ed.gov/pubs/SafeandSmart/index.html>
- Safe Passages by Joy Dryfoos. Oxford University Press, 1998.